

Veien mot nye kampfly

Taler

Anne-Grete Strøm-Erichsen

Dato

14 februar 2007

- 1 Luftmaktseminaret her i Trondheim setter hvert år fokus på sentrale sikkerhets- og forsvarspolitiske problemstillinger. I år er det kampfly som er tema, og jeg kan fortelle dere en ting: Det er ingen annen enkeltsak som denne politiske ledelsen i Forsvarsdepartementet har jobbet mer med siden vi tok over, enn
- 5 akkurat dette. Vi har tatt et aktivt grep om prosessen med nye kampfly, og jeg er derfor glad for at jeg får denne anledningen til å snakke med dere om prosessen så langt.

10

Jeg kom i morges med flyet fra Bodø, hvor jeg i går hadde en meget nyttig og lærerik dag på 132 luftving, og hos de to jagerflyskvadronene 331 og 332.

- Selvsagt er jeg imponert over våre F-16, og den kraft, fart, presisjon og muligheter som flyet byr på. Men jeg må ærlig talt innrømme at personellet -
- 15 både de i luften og men også alle på bakken - imponerte meg faktisk mer. Det er fantastisk at vi i Norge har så gode kampfly og kanskje verdens beste piloter. Dette viser jo at kampfly og kampflykapasitet er noe vi prioriterer høyt, og at det å ha et operativt jagerflyvåpen er viktig for et land som vårt.

20

- La meg også kort også her i innledningen kommentere ettermiddagens program - der forsvarssjefen og jeg nå i et par timer skal begrunne behovet for kampfly. Det kan, ut fra programmet, leses dit hen at det finnes en politisk begrunnelse
- 25 for kampfly, og en annen, militær begrunnelse. Slik er det selvsagt ikke. Min oppfatning er det finnes en sammenfallende politisk og militær begrunnelse for at Norge trenger kampfly. Jeg tror denne ettermiddagen vil vise dette, og således kan det være nyttig å se våre to foredrag sammen.

Men det er altså slik at Regjeringen allerede har bestemt at kampfly skal være et viktig styrkeelement i fremtidens forsvar. Det er ikke mer snakk om hvorfor,
35 men hvordan og når. Det ser jeg også av programmet vil være fokus her på luftkrigsskolen de neste dagene, og jeg ønsker å berømme seminarledelsen for å ha satt sammen et meget spennende program.
Gårsdagens flytokt er for meg en påminnelse om å se perspektiver, om å løfte sitt blikk. Det må vi alle gjøre. Vi må se fremover, forbi neste forsvars- og
40 sikkerhetspolitiske dalføre, over en fjelltopp som vi bare kan ane høyden på.

Jeg snakker selvfølgelig om forsvarets langsiktige utvikling. Om de store grep
45 som må tas i dag. Om veivalg og løsninger vi tar med en rekkevidde utover det bildet vi har på netthinnen i dag.

50 Den militære historie er mettet på fortellinger om veivalg som i ettertiden står i et komisk skjær. Ta for eksempel Sir Douglas Haig - sjefen for de britiske styrker på Vestfronten under første verdenskrig. Han bidro før krigen til at lansen ble gjeninnført i den britiske hær. Han skal også ha sagt at "kulesprøytene (altså kanonene) var et svært overvurdert våpen". Ja, han mente at det var tåpelig å tro
55 at flymaskiner skulle kunne bli brukt i krig.
Historien har fortalt oss det motsatte.

60 Virkeligheten innhentet Sir Douglas Haig. På slutten av 1920-tallet ble lansen igjen avskaffet i den britiske hær. Den hadde da gjort sin plikt - som verktøy for britenes populære villsvinjakt i India.
Veien mot nye kampfly krever mer enn noe annet evne til å tenke fremover. Jeg vil i dag gjennomgå viktige parametere for veien mot nye kampfly.

65

Gjennom hele etterkrigstiden har vårt forsvar vært innrettet som en funksjon av

70 de trusler vi har stått overfor. Dette fungerte meget vel under den kalde krigen. Etter det har imidlertid trusselbildet fått mange flere fasetter, og endringene har skjedd hurtigere.

75

Endringer av denne karakter påvirker de spørsmål vi stiller, de svar vi søker. De skaper en kompleksitet der entydige svar sjelden er gitt. Forsvaret skal utformes i et langsiktig perspektiv, og de disposisjoner vi gjør i dag vil ha effekt over en periode på 30-50 år. Når vi ser oss tilbake og spør oss selv hvilken evne vi har
80 hatt til å forutsi den internasjonale utvikling i et slikt perspektiv, tror jeg fort vi kan enes om at muligheten er ganske redusert. Konsekvensen av dette blir at vi må bygge et forsvar som kan fange opp en rekke ulike utviklingsretninger, og så foreta fortløpende kursjusteringer.

85

Vi har først og fremst et forsvar for våre hjemlige utfordringer. Vi snakker om evnen til å ivareta egne grunnleggende sikkerhetsbehov. I dette ligger selvfølgelig det å bevare nasjonens territorielle integritet, men også mye mer enn det. Det
90 dreier seg om å sikre vitale nasjonale interesser, og realisere den samfunnsutvikling vi setter oss fore. Det dreier seg om å sikre vår fremtidige handlefrihet som selvstendig stat, og de verdier vi alle setter høyt.

Når det er tale om hjemlige utfordringer, kan vi ikke unngå å nevne
95 Nordområdene. Vi har i dag ingen militær trussel mot vårt territorium, men Nordområdene er likevel fortsatt strategisk viktige. Ikke bare for Norge, men også i en internasjonal kontekst.

100

Regjeringens satsing på nordområdene er tydelig, - og kjennetegnes av en helhetlig og langsiktig tenkning. Som vi sier i Soria Moria-erklæringen: "Ivaretagelse av norske økonomiske, miljømessige og sikkerhetspolitiske interesser i nord skal prioriteres høyt og sees i nær sammenheng."

105

110 Det handler om forvaltning av ressursene i havet, - om miljøvern og om bærekraftig utvikling. Det handler om livskraftige lokalsamfunn og en helt ny vekst i næringslivet. Og ikke minst handler det om utvinning, foredling og transport av områdets forventede olje- og gassforekomster.

115 Og det er ikke til å komme fra at energispørsmål får en stadig mer fremtredende plass på den internasjonale agenda. Ikke bare i økonomisk forstand. Men også sikkerhetspolitisk. Svært mange av verdens petroleumsrike områder er samtidig preget av konflikt og ustabilitet. Sikre energileveranser vil derfor i fremtiden
120 kunne være et av Norges viktigste komparative fortrinn i internasjonal sammenheng - vel å merke dersom vi forvalter våre interesser på en klok måte.

125 De betydelige forekomstene av olje og gass i nordområdene vil kunne bidra til en langsiktig og sikker energiforsyning til Europa og USA. Det er nettopp disse forekomstene som er en av hovedårsakene til den økte internasjonale interessen for nordområdene. Og den trenden er igjen en del av endringene i våre strategiske omgivelser, både i økonomisk og sikkerhetspolitisk forstand.

130

Det er heller ikke til å komme bort fra at dagens Russland fremstår på en helt annen måte enn landet gjorde i det første tiåret etter den kalde krigens slutt.
135 Dagens Russland er en selvsikker energistormakt, - som har betalt ned sin utenlandsgjeld, - hvor staten igjen spiller en dominerende rolle i samfunns- og næringsliv - og hvor forsvaret styrkes, i takt med den sterke økonomiske veksten.

140

Vi må imidlertid ikke forveksle de utfordringene dette stiller oss overfor med truslene fra den kalde krigen. Derfor blir heller ikke den kalde krigens store mobiliseringsforsvar svaret på morgendagens forsvarspolitiske utfordringer. Det
145 vi trenger er et fleksibelt innsatsforsvar med et robust nærvær der vi som nasjon tydelig ønsker å markere våre interesser. Og det er som sagt særlig i

Nordområdene.

150

Et tydelig militært nærvær i perioder med lavspenning gjør også at vi ikke tvinges til en betydelig styrkeoppbygging dersom spenningsnivået skulle stige. Et tydelig militært nærvær er et viktig politisk signal, både innenfor og utenfor våre
155 grenser. Et signal om at vi mener alvor med våre strategiske prioriteringer i Nordområdene.

Norges hjemlige interesser er tett forbundet med de interesser og det ansvar vi har internasjonalt. Interesser, enten det er økonomi, miljø eller sikkerhet, må ses
160 i en global sammenheng. Det gjelder også vårt ansvar for å bidra til å skape en bedre verden for alle.

165 Norge er tjent med at internasjonale sikkerhetsutfordringer løses innenfor en bred konsensus, basert på prinsippene i FN-pakten, og gjennom forankring i folkeretten. Det er nettopp derfor regjeringen arbeider for et kraftig styrket FN. Vi vil ha et verdenssamfunn med spilleregler som følges, og hvor internasjonal rett og grunnleggende menneskerettigheter respekteres.

170

Deltakelse i internasjonale fredsoperasjoner er en del av arbeidet med å skape et slikt verdenssamfunn. Og nettopp innen fredsbygging vet vi at Norge kan spille
175 en viktig rolle. Hvor den effekten vi oppnår er mye større enn vårt lands størrelse tilsier. Det er regjeringens ambisjon å være en viktig aktør i internasjonale operasjoner, og vi ønsker å styrke evnen til å vedlikeholde slike styrkebidrag over tid.

180

Regjeringen har særlig ønsket å øke Norges deltakelse i FN-ledede operasjoner. Det har vi gjort gjennom vår deltagelse med MTB-ene i UNIFIL 2 utenfor Libanon, og gjennom at vi klargjør for et bidrag til en eventuell FN-styrke i
185 Darfur i Sudan.

190 Innenfor den globale rammen som legges av FN, utgjør NATO hjørnesteinen i vår sikkerhets- og forsvarpolitikk, og vi vil arbeide for at NATO forblir relevant og ivaretar sikkerheten for medlemslandene, - og samtidig bidrar til å løse internasjonale utfordringer. I dag er ISAF-operasjonen i Afghanistan Norges største internasjonale militære engasjement.

195

For et lite land som Norge er vi avhengig av et forpliktende alliansesamarbeid med andre nasjoner. Likevel må vi ta inn over oss at alliansesamarbeidet ikke
200 fratar oss forpliktelsen til å holde oss med et nasjonalt forsvar som kan ivareta nasjonens interesser - både i forhold til kriser som kan oppstå på kort sikt, men også i et meget langsiktig perspektiv.

205

Regjeringen legger vekt på å utvikle et forsvar som er innrettet for å verne om og ivareta våre sentrale interesser nettopp i et langsiktig perspektiv. Et fleksibelt forsvar som kan håndtere et bredt spekter av ulike oppgaver, både hjemme og ute.

210

Til syvende og sist er det nok likevel Forsvarets rolle i å hindre krig og konflikt i vårt eget nærområde, og sikre våre nasjonale interesser, som er avgjørende for det norske folks vilje til å bruke mange milliarder kroner på et forsvar. Dette gjelder selvsagt også det å bruke penger på kampfly. Og nettopp våre egne, hjemlige
215 utfordringer er årsaken til at regjeringen har besluttet at vi skal ha en kampflykapasitet også i vårt fremtidige forsvar.

220 Vi kunne nok levd med at andre nasjoner sørget for kampflykapasiteten i internasjonale operasjoner, men vi kan definitivt ikke basere oss på andre nasjoner alene for å ivareta norske interesser i Norges nære interesseområder. Deri ligger selve rasjonale for vår fremtidige kampflykapasitet. Og så kommer evnen til å bidra internasjonalt som en bonuseffekt av vår nasjonale satsing.

Hvorfor skal vi så ha kampfly? Svaret på dette finner vi først og fremst i vår
230 særegne topografi, de store avstandene og vår langstrakte kyst. Norge har, på
grunn av sin geografiske beliggenhet, ressursrike havområder og uavklarte
maritime grensespørsmål, i større grad enn mange andre europeiske stater,
behov for å sikre selvstendig suverenitetshevdelse, myndighetsutøvelse, samt
nasjonalt handlingsrom i en krisesituasjon. Dette vil være spesielt viktig i
235 nordområdet, hvor et fravær av norske militære enheter lett vil bli oppfattet som
manglende ambisjoner i området fra norsk side.

240 Norge er et langstrakt land. Norges jurisdiksjonsområde til havs er om lag seks
til syv ganger så stort som norske landområder. Over begge områdene er det
luftrom der det er aktuelt for kampfly å operere. Skal man ha en militær
ambisjon på bakken eller i havområdene våre, må man også ta hensyn til det
enorme "området" som ligger over disse - nemlig luften. Kampfly er den
245 strategiske kapasitet som gir handlefrihet også på overflaten, idet kontroll i
luften vil muliggjøre sjø- og landbaserte operasjoner.

250 Moderne og teknologisk avanserte plattformer er nødvendige for å bidra til at
Forsvaret kan løse sine oppgaver, blant annet for å kunne overvåke de store
havområdene i nord på en effektiv måte, - og ikke minst for raskt å kunne
reagere på og håndtere oppdukkende situasjoner. Dette er også grunnen til at
Norge opprettholder fokus på "high-end" sjø og luft kapasiteter som moderne
255 fregatter og kampfly. Og det er jo nettopp derfor vi satser på en modernisering
av alle forsvarsgrener, og ikke minst, et moderne kampflyvåpen. Regjeringen
mener at den kapasiteten kampflyet representerer er et helt sentralt element i
Norges fremtidige forsvar.

260

Når vi er så tydelige på at vi trenger en kampflykapasitet, så er det fordi vi
erkjenner at moderne militære operasjoner nesten uten unntak hviler på evnen

265 til å sikre en rimelig kontroll av luftrommet, enten operasjonene dreier seg om å
hevde norsk suverenitet, eller å sikre freden i et konfliktområde på den andre
siden av jordkloden. Den som kontrollerer luftrommet setter på mange måter
premissene for striden på bakken eller på sjøen.

270

Fra luften kan man overvåke land- og sjøterritoriet, man kan raskt fremføre
styrker fra ett område til et annet, og man kan effektivt levere våpen som avgjør
striden.

275

Luftmakten har også en åpenbar avskrekkingseffekt. Har vi et sterkt og
operativt kampflyvåpen, vil dette i seg selv kunne hindre andre i å utfordre vår
280 suverenitet.

I tillegg kommer en problemstilling som særlig ble aktualisert etter angrepene på
285 USA 11. september 2001. Det er dette med "terror fra luften", eller såkalte
renegade-situasjoner. Det er bare Forsvaret med sine kampfly som har evnen til
å bekjempe denne type terror, dersom den skulle oppstå. Forsvaret er gitt et
overordnet ansvar for å håndtere terrrorsituasjoner som kun kan løses ved bruk
av Forsvarets kampfly. Et moderne kampflyvåpen vil dermed kunne være av stor
290 betydning for samfunnets sikkerhet også i en slik situasjon.

Når dette er sagt skal vi også være ærlige omkring luftmaktens svakheter. De
295 senere års erfaringer viser tydelig at luftmakten i begrenset grad kan løse
utfordringer eller forhindre virksomhet på landjorden, særlig der motstanderen
bruker assymetriske virkemidler.

Selv om regjeringen tydelig har signalisert behovet for å videreføre en norsk
300 kampflykapasitet, vil jeg så sterkt jeg kan understreke at vi i den sammenhengen
ser kampfly som en del av en samlet, balansert, nasjonal forsvarsevne. Det er
neppe nødvendig å si dette til en så velinformert forsamling: Kampfly alene er

ikke nok til å utgjøre et adekvat forsvar for et land som Norge.

305

Vi må sørge for at kampflyanskaffelsen ikke uthuler de øvrige deler av forsvarsstrukturen. Regjeringen ønsker å legge til rette for en langsiktig
310 bærekraftig utvikling av Forsvaret med en sunn balanse mellom de ulike oppgaver og når det gjelder sammensetningen av virkemidlene.

315 Som sagt så gjør det at vi har et forsvar her hjemme at vi også kan delta i internasjonale operasjoner. Vi ser daglig virkningen av globaliseringen i vår egen hverdag, og internasjonal fred og sikkerhet knyttes stadig nærmere til vår egen. De siste tiårene har lært oss at disse globale utfordringene ikke kan løses av enkeltnasjoner alene, men krever internasjonale og flernasjonale løsninger.

320

Luftforsvaret har også, gjennom det siste tiåret, tatt et betydelig skritt inn i pågående internasjonale operasjoner. Det er nesten ikke den del av
325 forsvarsgrenen som ikke har blitt satt på prøve utenfor landets grenser. Dere kan være stolte av dette. Fra helikoptrene i Libanon og på Balkan til kampflyene over Afghanistan og Orion-flyene over Middelhavet, har dere etterlatt dere et omdømme av profesjonalitet, innsatsvilje og resultater. Denne er noe jeg stadig hører, fra mine kolleger i andre NATO-land, og de i det militære
330 kommandoapparatet jeg møter.

Vi vet derfor også, av erfaring, at kampfly vil være viktige bidrag også til
335 internasjonale fredsoperasjoner. Fordi kampfly har høy reaksjonsevne og en evne til å raskt forflytte seg over store avstander, er dette en mobil og fleksibel kapasitet. Jeg har selv sett den trygghet det har gitt soldatene på bakken i Afghanistan, at de vet at fly kan komme til unnsetning dersom de skulle komme ut for noe.

340

Regjeringens prinsippbeslutning fra desember om en langsiktig videreføring av

345 norsk kampflykapasitet vil gi grunnlag for å styrke norsk sikkerhet i lang tid
fremover. Beslutningen innebærer at all tvil om nødvendigheten er ryddet av
veien.

Beslutningen var basert på et omfattende arbeid som har pågått i to år.
350 Prosessen i tiden som kommer innbefatter valg både av flytype og antall fly. Den
vil være kompleks og må ta hensyn til en rekke forhold.

355 Som dere sikkert vet holder vi muligheten åpen både for nye kampfly og en
videreføring av våre nåværende F-16 gjennom en levetidsforlengelse. Gjennom
de forstudier som er gjort, er det mye som tyder på at en levetidsforlengelse av F-
16 vil være det minst økonomiske lønnsomme alternativ. Dette vil jo uansett
bare usette nyinvesteringen i noen år.

360

Det er viktig at vi har et solid og objektivt beslutningsgrunnlag, noe
Forsvarsdepartementet legger avgjørende vekt på. Ikke minst er det viktig at
365 militære hensyn og operative krav også må tillegges stor vekt, i tillegg til de
industripolitiske.

I forrige uke undertegnet jeg en såkalt produksjonsavtale med amerikanske
myndigheter knyttet til Joint Strike Fighter, eller Lightning II som flyet nå er
370 døpt. Forsvarsdepartementet er samtidig godt i gang med å forhandle fram
utviklingsavtaler også med det europeiske Eurofighter og med SAAB og svenske
myndigheter knyttet til JAS Gripen.

375

Alle de tre flytypene er under fortsatt utvikling. For at vi skal kunne
sammenlikne kandidatene er det viktig å følge tett med i utviklingen hos alle
leverandørene. Avtalene skal sikre oss kontinuerlig informasjon om flyenes
operative egenskaper, og gi oss viktig kunnskap om drift og vedlikehold.
380 Avtalene vil også gi oss mulighet til å påvirke utviklingen. Dette er avgjørende

faktorer når vi skal velge flytype.

385

Regjeringen er opptatt av at de tre kampflyleverandørene forstår at vi ikke har valgt flytype, og at vi vil opprettholde en reell konkurransesituasjon frem til valget tas. Etter planen skal dette skje i 2008.

390

Alle tre fremstår som gode og fremtidsrettede kandidater. Alle tre oppfyller de konseptuelle kravene i forhold til stridseffektivitet, industrielt samarbeid og ivaretagelse av nasjonale og internasjonale forpliktelser. Ingen av de tre er
395 imidlertid ferdig utviklet i den versjonen som vil være aktuell for Norge.

400

Produsentene har nå en svært krevende og viktig oppgave foran seg med å skaffe til veie datagrunnlag som vi kan anvende i våre studier og som kan hjelpe oss å gjøre et godt valg. Det gjenstår mye arbeid for alle leverandørene før de er i stand til å beskrive med presisjon hvilke produkt de kan tilby.

405

Vi har også en viktig jobb foran oss. Selv om alle kandidatene ser ut til å til å innfri de grunnleggende krav Forsvaret stiller til fremtidig kampflykapasitet, er det ingen tvil om at flyene vil få ulike kvaliteter. Alle er ikke like gode på alt.

410

For regjeringen er det først og fremst viktig at det flyet vi velger blir et nyttig verktøy for norsk sikkerhet i lang tid fremover. De avgjørelsene vi nå skal ta, vil få langvarige følger for Forsvarets evne til å løse sine oppdrag. Det viktigste kriteriet for valg av fremtidig kampfly for Forsvaret vil være fleksibilitet i forhold til å kunne løse det som blir forswarets fremtidige oppgaver. La meg bare
415 minne om at vi selv noen måneder før Berlin-murens fall faktisk ikke maktet å forutse hva som skulle skje, og var det noen av dere som for ti år siden kunne tenke at norske kampfly skulle operere over golde fjell- og ørkenområder på den andre siden av jordkloden? Ingen av oss kan forutse hva slags oppgaver norske kampfly kan måtte løse om 10 eller 50 år. Derfor blir fleksibiliteten og

utviklingspotensialet i kampflyet så avgjørende.

425 Det er naturligvis umulig å forutsi også våre nasjonale sikkerhetsutfordringer langt frem i tid. Selv om det i dag ikke er noen direkte militær trussel mot vårt territorium har vi mye som er verd å forsvare. Dette gjelder våre verdier og vårt levesett, den infrastruktur og de naturressursene vi forvalter, og de internasjonale kjøreregler vi ønsker å fremme.

430

Som jeg har søkt å belyse, er det i de ressursrike Nordområdene, regjeringens viktigste strategiske satsingsområde, at vi også vi finner den viktigste
435 begrunnelsen for å ha selvstendig kampflykapasitet. Norske myndigheter må ha evne til å hevde nasjonal suverenitet og vise at vi kan være tilstede med våre virkemidler når det behøves.

440

Reaksjonsevne, fleksibilitet og presisjon er egenskaper ved kampflyet som gjør det til et helt unikt og sentralt redskap i løsningen av Forsvarets oppgaver. Kampfly er det viktigste virkemiddelet for å hevde norsk suverenitet i luften. I en krisesituasjon må Norge ha relevante verktøy for å opprettholde vår egen
445 handlefrihet. En troverdig kampflykapasitet vil være et vitalt element for å håndtere en nasjonal krise, men jeg understreker, i samvirke med og i samarbeid med andre deler av Forsvaret. Derfor er også evnen til å støtte Hæren og Sjøforsvaret viktige elementer i vurderingen. Det samme er evnen til informasjonsinnhenting.

450

Luftoperasjoner er komplekse og foregår i høyt tempo, og de kan iverksettes på svært kort varsel. Det er derfor et viktig kriterium at våre fly kan samvirke med
455 allierte og partnere. Dette gjelder operasjoner både i Norge og i utlandet. Styrkene må således være samtrente og at flyene teknisk sett kan operere sammen. Vektingen av kampflyenes ulike oppgaver er noe vi vil komme tilbake til i det videre arbeidet.

460

Både globaliseringen, og det faktum at økonomien setter begrensninger for de fleste land, har satt et mer forpliktende alliansesamarbeid på agendaen. Mange forhold tilsier langt mer integrerte samarbeidsløsninger landene imellom i fremtiden, noe vi fortsatt vil arbeide for der det måtte være hensiktsmessig.

465

Regjeringen vil legge vekt på de muligheter og fordeler som flernasjonalt samarbeid gir ved slike anskaffelser. Ved å samarbeide med land som opererer samme flytype som oss kan vi oppnå betydelige fordeler. Gjennom F-16-epoken har Norge hatt svært godt utbytte av samarbeidet med andre brukere av denne flytypen.

475

Dette samarbeidet har gitt innsparing og kvalitetsøkning i alle faser av kampflyets levetid, fra anskaffelse, oppdateringer, drift og vedlikehold til operativt samarbeid i krevende situasjoner. Videreutvikling av et slikt samarbeid, med gamle eller nye samarbeidspartnere, vil kunne gi oss enda mer for pengene.

485

Når det gjelder vår fremtidige kampflykapasitet, er det åpenbart at vi må snu hver stein for å forvisse oss om det kan finnes hensiktsmessige flernasjonale løsninger innenfor både anskaffelse, operasjoner, trening og logistikk.

490

Det er også en annen, helt sentral side ved en eventuell kampflyanskaffelse, regjeringen har viet stor oppmerksomhet; nemlig den industripolitiske siden. Norges økonomiske situasjon er i dag sunn, og arbeidsløshet er nesten ikke eksisterende. Men dette kan vi ikke bruke som en sovepute. Vi ønsker lengre perspektiver på norsk industri- og næringsutvikling. Det er viktig at vi bruker den nåværende fordelaktige finansielle posisjonen til å forberede norsk industri for tiden etter at olje- og gass alderen er forbi. Vi vil unngå å komme i en situasjon der vi våkner opp til sjokket av å ikke ha forberedt oss til en ny økonomisk virkelighet.

495

500

Et kampflykjøp skal bidra til å styrke konkurranseevnen til norsk industri. Dette er ikke selvsagt, eller noe som kommer av seg selv. Dette er først og fremst mulig dersom man fører en aktiv politikk, og det gjør denne regjeringen! Derfor har vi tatt grep om kampflyprosessen - fra dag en!

505

Det er viktig å utnytte den sterke dynamikken mellom forsvaret, fagmiljøene og næringer. Vi vil arbeide for å sikre norske arbeidsplasser og heve norsk kompetanse. Det er viktig for at vi skal kunne styrke mulighetene for norsk forsvars- og sikkerhetsindustri i det internasjonale markedet. Nettopp derfor har vi lagt vekt på at et kampflykjøp skal gi noe tilbake til norsk industri. Det er aktiv næringspolitikk!

515

Parallelt med myndighetsavtalene arbeider regjeringen derfor direkte med de tre leverandørene. Gjennom å involvere norsk industri tidlig i utviklingsprosjekter ønsker vi generelt å oppnå langsiktig industriell kompetanseheving og verdiskaping i Norge. En tidlig involvering i kampflyprosessen vil bidra til at norsk industri sikres nye muligheter i prestisjetunge høyteknologiske prosjekter.

525

Industriavtalene vil derfor være et viktig verktøy i regjeringens arbeid frem mot kampflyvalget. Gode, forpliktende avtaler vil gi positive effekter over flere tiår, både direkte i forhold til produksjon for den aktuelle kampflyleverandøren og indirekte gjennom den adgang til markedet en slik avtale gir.

530

Så er det viktig å understreke; det at vi har undertegnet en produksjonsavtale med en av kandidatene betyr ikke at regjeringen allerede har bestemt seg for hvilket fly vi skal velge. Tvert i mot! Produksjonsavtalen med JSF var en nødvendig forutsetning for at flyet fortsatt skal være en reell kandidat. Valg av flytype skal først skje neste år.

535

540 Uten å ha gått videre i produksjonsfasen av JSF ville vi i praksis ha valgt bort den
amerikanske kandidaten. Vi ville fått en atskillig mindre gunstig pris og være
uten innflytelse på flyets utforming. Dessuten ville det vært langt vanskeligere å
få bestilt fly til det tidspunkt som passer Norge. Uten å gå videre i
545 produksjonsfasen ville vi også sagt fra oss den mulighet vi nå har til å legge til
rette for industriavtaler.

Regjeringen legger vekt på at det norske samfunnet skal ha utbytte av en så stor
550 samfunnsinvestering som et kampflykjøp innebærer, - også utover den verdi
investeringen tilfører som et helt nødvendig element i Forsvaret og som verktøy
for norsk sikkerhet.

555 Her er det ingen tvil om at Regjeringens politikk har vært viktig. For å bruke
forbrukerspråket: Vi gikk inn i "kampflybutikken" på nytt, og vi stilte spørsmål
ved både pris og øvrige vilkår. Dette har allerede gjort at Norge med sikkerhet vil
få mye mer kampfly igjen for pengene, og det har gjort at vi oppnår utvikling av
560 kompetanse og nye markeder for norsk industri.

Regjeringen ønsker tilsvarende industriavtaler for alle kandidatene. Vi er i gode
565 forhandlinger med produsentene både av Eurofighter og JAS Gripen.
Uavhengig av fremtidig flytype vil deler av produksjonen av vårt fremtidige
kampfly dermed kunne finne sted i Norge.

På samme måte som alle kandidatene tilfredsstiller Forsvarets grunnleggende
570 operative krav, tilfredsstiller alle kandidatene viktige internasjonale
samarbeidslinjer for Norge. Alle de tre kampflyprodusentene representerer
viktige alliansepartnere og samarbeidsland for Norge.

575

Regjeringen er meget bevisst på at Norges forhold til alle kandidatenes hjemland skal være godt og at det ikke skal forringes av vårt valg.

580

Norge ønsker å videreutvikle vårt nære forhold både til våre nordiske naboer, til det europeiske fellesskapet og til våre transatlantiske allierte.

585 En kampflyinvestering vil være stor, og prosjektet tiltrekker seg mye oppmerksomhet. Det vitner også luftmaktseminarets brede behandling av temaet om. Det er betryggende når en tar i betraktning at beslutningen som vi skal fatte kommer til å ha konsekvenser for mange - i mange år fremover.

590

Derfor må vi se fremover og ikke bakover når vi diskuterer dette temaet. Selv om det er viktig å lære fra historien er det også viktig å rive seg løs fra tradisjon og vanetenkning. Vi må forsøke å flytte oss mentalt 50 år frem i tid og basere
595 avgjørelsen om nye kampfly på hva vi tror vi kan komme til å gjøre, ikke hva vi før har gjort.

600 Vi må bidra til at rekken av kommende forsvarsministre, forsvarssjefer, og ikke minst offiserer og soldater i årene som kommer får et nyttig redskap for å bidra til å ivareta både norsk sikkerhet og den internasjonale rettsorden.

605

Jeg har merket tidligere at Luftkrigsskolen, og spesielt disse årlige Luftmaktseminarene, har stor takhøyde, - og jeg ser av programmet at det rommer både diskusjon og ulike synspunkter. På den måten blir seminaret en del av den brede og åpne debatten om Forsvarets videre utvikling. Et viktig
610 element i denne debatten er prosessen rundt valget av nytt kampfly.

Takk for oppmerksomheten.

Kilde

http://www.regjeringen.no/nb/dep/fd/dep/Forsvarsminister_Anne-Grete_Strom-Erichs/taler_artikler/2007/Veien-mot-nye-kampfly-2.html?id=450897

Emner

Forsvarspolitik, Utenrikspolitik

620

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/veien-mot-nye-kampfly>

625

630

635

640

645

650